

L'arquitectura més petita, lleugera i econòmica del món

quaderndelesidees.press/larquitectura-mes-petita-lleugera-i-economica-del-mon/

June 22, 2015

La primavera de 2012, un any després del gran terratrèmol al Japó, vaig veure l'exposició presentada amb el títol RESET al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona. Comissariada per un grup d'arquitectes, entre els quals dos de japonesos, Yoshihide Kobanawa i Kaoru Fujii, presentava un panorama de reaccions de l'arquitectura japonesa —coneguda per la seva sensibilitat cultural pel que fa a la relació entre tradició, modernitat i tecnologia— a la que es considera la tragèdia més profunda de la seva història.

©NGO Voluntary Architects' Network (VAN)

Els projectes presentats després d'aquell trist 11-M eren molt variats en les tipologies i ben ordenats cronològicament, i es podien percebre com un documental en el qual es pot detectar la tensió entre dues realitats. La situació de la zona afectada canviava a cada moment mentre, paral·lelament, els projectes i pensaments dels arquitectes evolucionen en relació amb les devastadores transformacions del territori. Aquesta seqüència es podia detectar perfectament seguint la cronologia dels projectes, realitzats des d'un mes fins a tres anys després del terratrèmol. Just després del tsunami, la gent evacuada va haver de dormir en espais grans i col·lectius, com les sales de gimnàs de les escoles municipals, que de cap manera podien respondre a les demandes de mínima privacitat. Altres projectes se centren en dissenyar cases temporals econòmiques de fàcil i ràpida construcció. Penso que l'arquitectura, després de l'experiència viscuda al Japó, hauria d'incloure el terme "Reconstrucció" dins dels paràmetres de projectació del segle XXI. Pensant en una idea global de territori, tots ens hauríem d'imaginar possibles terratrèmols com el nostre tsunami.

Tot recordant la història recent, l'any 1995, quan la nostra terra va ser afectada per un terratrèmol a la ciutat de Kobe, també els arquitectes van dissenyar i projectar pensant amb la reconstrucció. Després del terratrèmol de Kobe, també van aparèixer molts projectes significatius com a propostes de reconstrucció, com per exemple les cases

temporals fetes amb tubs de paper construïdes per Shigeru Ban, però l'any 2012, el que es va poder veure va ser sobretot una gran resposta massiva i motivada de molts creadors. Es van presentar tant projectes realitzats com de no realitzats, fruit d'un encàrrec o no, que es presentaren a les institucions però que mai no es van arribar a construir. Aquesta resposta gairebé massiva de creativitat fou una gran sorpresa de ràpida transmissió social a través de les xarxes d'Internet, fet que va injectar noves energies i vitalitat als arquitectes que assumiren el repte de treballar en temps molt curts i intensius. No hi havia cap projecte que tractés els habitatges d'emergència com una massa homogènia per als refugiats. Al contrari, tothom intentava buscar l'essència de l'arquitectura en una situació límit, en la qual, més enllà de protegir les vides, calia preservar valors imprescindibles com privacitat, comunitat, vista, memòria, relaxació, qualitat de la vida. La riquesa d'aquells projectes no es podia mesurar com a valor econòmic. Aquella experiència, reflectida i ben presentada en l'exposició esmentada, em condueix a la reflexió següent: potser ha arribat l'hora de separar l'arquitectura de l'encàrrec del client per reinventar-ne tot el procés creatiu.

Recentment, l'arquitecte Toyo Ito ha estat seleccionat com a guanyador del premi Pritzker, el de més prestigi en el camp de l'arquitectura. Crec que, després del terratrèmol, per a la immensa majoria d'arquitectes japonesos ja no té el mateix sentit rebre aquest premi. Després de l'11-M, Ito tenia un gran dubte sobre el paper dels arquitectes. Com a arquitecte, com a persona, va visitar moltes vegades la zona afectada; amb altres arquitectes buscava formes i maneres de fer arquitectura en aquell moment i en aquelles circumstàncies. Després de presentar a la Biennal de Venècia de 2012 el projecte d'una casa petita per a la comunitat local, els components de la qual encara vivien en refugis, el seu projecte s'ha dut a terme com a model d'una arquitectura amb valors propis i intrínsecs que integren com a principi fonamental el seu valor social.

©NGO Voluntary Architects' Network (VAN)

També l'obra d'una arquitecta molt important, Shigeru Ban, posa el concepte de "reconstrucció" com a eix del seu treball. En la mostra itinerant, *Zona intermèdia*, s'hi pot veure el projecte *Paper Partition System 4 (PPS4)*, un disseny "urgent" realitzat com a servei a les persones sense casa després del tsunami. Es tracta d'un sistema ràpid, econòmic, sensible, lluminós, per dividir espais diàfans. Amb aquest sistema es varen

construir 1.800 mòduls distribuïts en 50 locals diferents, i d'aquesta manera s'oferia privadesa als refugiats. Un altre projecte intel·ligent i eficaç fou el de cases temporals de tres pisos fetes amb contenidors apilats l'un sobre l'altre amb espais entremig, utilitzats com una sala d'estar exterior per a cada família. El tercer projecte de Shigeru foren cases prefabricades de FRP (plàstic reforçat). La idea d'aquest projecte —que ja s'està duent a la pràctica— és construir aquestes cases a països en vies de desenvolupament, tot buscant la participació dels membres de cada societat.

Només en cas de emergència s'exportaran les cases a qualsevol lloc del món. Podríem imaginar aquest sistema com una xarxa internacional per a tothom. Des de les respostes d'ajuda davant els desastres de 1995 a Kobe, fins avui, els arquitectes japonesos no han deixat d'investigar i treballar anant molt més enllà del disseny de les cases. El repte és integrar disseny, tecnologia de construcció, control de cost, fabricació i transport. No obstant això, el valor més gran de la seva obra és no oblidar mai la importància de la bellesa de l'arquitectura, encara que sigui una obra per donar resposta a una emergència.

Hi ha moltes coses que podem aprendre d'aquesta experiència al Japó, especialment quan s'està fent molt difícil veure les coses sense el filtre de la crisi econòmica —un altre desastre que ens toca viure.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Nami Kawashima
Arquitecta japonesa

